

Lärarhögskolan i Stockholm
Institutionen för individ,
omvärld och lärande.

KURSPLAN

1(5)

I1049F

Fastställd: 2003-04-09

Reviderad: 2004-05-19

Reviderad: 2005-05-25

Reviderad: 2005-11-02

Versionsnr: 4

Kursplanen gäller fr o m termin H06

SPECIALPEDAGOGIK OCH KOMMUNIKATION I, 20 poäng **Special Education, 20 Credit Points/30 ECTS**

LÄRDOK-kod: I1049F

1 BESLUT OCH RIKTLINJER

Kursen är en fristående kurs i ämnet specialpedagogik på 1-20-poängsnivån. Kursen motsvarar kurs I i lärarprogrammets inriktning Specialpedagogik och kommunikation. Kursen omfattar 20 poäng på nivån 1-40 poäng. I kursen ingår fältstudier motsvarande minst 5 poäng.

Kursansvarig institution: Institutionen för individ, omvärld och lärande. Kursplanen är fastställd av institutionsstyrelsen för individ, omvärld och lärande 2003-04-09. Revidering av kursplan är beslutad vid Institutionen för individ omvärld och lärande 2004-05-19, 2005-05-25 och 2005-11-02.

2 FÖRKUNSKAPSKRAV

Lärar-, förskollärary- eller fritidspedagogexamen.

3 SYFTE

Kursens övergripande syfte är att de studerande utvecklar fördjupade kunskaper för att förebygga och åtgärda svårigheter i lärandemiljöer. Vidare är syftet att de studerande utvecklar förmåga att:

- Finna pedagogiska lösningar på individ-, grupp-, organisations- och samhällsnivå.
- Leda grupper utifrån delaktighetsperspektiv.
- Undersöka, reflektera och använda dokumentation som arbetssätt.
- Kartlägga skillnader mellan individers förutsättningar och miljöns krav
- Arbeta tillsammans med föräldrar utifrån ett delaktighetsperspektiv

4 INNEHÅLL OCH UPPLÄGGNING

Kursen består av två moment. Den bygger på tvärvetenskaplig grund med utgångspunkt i de beteendevetenskapliga, samhällsvetenskapliga och medicinska/biologiska forskningsfälten. Arbetsformer i kursen är fältstudier, föreläsningar, självständigt individuellt arbete, arbete i grupper och inlämningsuppgifter. IKT, informationsteknik och kommunikation med hjälp av Internet används. Lärare och deltagare skall i samråd konkretisera kursens syften och formulera mål för undervisningen. Vid frånvaro skall ersättningsuppgift genomföras efter överenskommelse med kursansvarig. Kursen utvärderas i samråd mellan studenter och lärare samt elektroniskt. Kursvärderingen är en del av kursutvecklingen.

Fältstudierna skall ge erfarenheter av och insikter i:

- lärande, lärandets variationer och delaktighet
- hur specialpedagogiskt arbete kommer till uttryck och är organiserat i olika skolformer och ämnen
- värdegrundsfrågor med utgångspunkt från måldokument och lärandesituationer
- planering och genomförande av pedagogisk aktivitet
- observera och analysera socialt samspel i förskolerummet/klassrummet

Moment 1

Grundkurs i specialpedagogik 10 poäng

Med utgångspunkt från frågan om en skola för alla studeras demokratifrågor, mänskliga rättigheter och genusfrågor. Innehåll:

- Specialpedagogik, individuell utveckling, lärande, lärandets variationer och delaktighet
- Specialpedagogik i ett samhällsperspektiv
- Koncentrationssvårigheter, funktionsnedsättning och handikapp: introduktion
- Förebyggande specialpedagogiska arbetssätt: ledarskap, organisation, grupprocesser

Under fältstudier dokumenterar och reflekterar studenten över:

- Olika delar av det specialpedagogiska arbetet inom egen yrkesverksamhet
- Barns och ungas lärandemiljöer kopplat till skolans styrdokument
- IKT i det specialpedagogiska arbetet samt analyserar och utvärderar pedagogiskt datorprogram

Moment 2

Funktionshinder, delaktighet och lärande 10 poäng

Innehåll:

- Grundläggande kunskap om de vanligaste funktionshindren med utgångspunkt från individens och omgivningens möjligheter och begränsningar i lärandesituationen
- Miljö- och riskfaktorer för barn och unga, inkl psykosocial problematik och koncentrationssvårigheter
- Värdegrund och kulturella skillnader
- Individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram
- Kommunikation i ett helhetsperspektiv

Under fältstudier dokumenterar och reflekterar studenten över:

- Fördjupning av eget valt funktionshinder inom det specialpedagogiska fältet
- Barns och ungas lärandemiljöer kopplat till skolans styrdokument med fördjupning på ICF

Vidare ingår forskningsmetodiska inslag, demokratifrågor, mänskliga rättigheter och ”en skola för alla”. Genusperspektiv ingår dels i kurslitteratur, dels i form av föreläsning.

5 EXAMINATION

Moment 1: En individuell skriftlig examinationsuppgift samt en gruppuppgift som redovisas muntligt och skriftligt. Bägge uppgifterna är knutna till fältstudier

Moment 2: En individuell skriftlig examinationsuppgift samt en gruppuppgift som redovisas muntligt och skriftligt. Bägge uppgifterna är knutna till fältstudier

Examination sker på momenten och på kursen som helhet. Som betyg på momenten och kursen i sin helhet, används något av uttrycken Väl godkänd, Godkänd eller Underkänd. För att erhålla betyget Godkänd på hel kurs krävs att båda momenten är godkända samt att inlämningsuppgifter genomförts. För att erhålla betyget Väl godkänd på hel kurs krävs dessutom väl godkänt resultat på minst ett moment. Studenter som godkänts på kursen ska på begäran erhålla kursbevis.

6 KURSLITTERATUR OCH ÖVRIGA LÄROMEDEL

Kurslitteraturen omfattar en del gemensam litteratur och en del väljs individuellt. Det förutsätts att studenten aktivt söker och föreslår relevant litteratur i anslutning till kursinnehållet.

Moment 1: Obligatorisk gemensam litteratur

- Ahlberg, A. (2001). *Lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur (173 s)
- Ambjörnsson, F. (1998). *Kroppen kan vara jagets fängelse*. Locus, 3/98. (8 s)
(<http://www.lhs.se/iol/locus/index.html>)
- Börjesson, M. & Palmblad, E. (red.) (2003) *Problembarnets århundrade*. Lund: Studentlitteratur. (215 s)
- Fischbein, S. & Österberg, O. (2003) *Mötet med alla barn– ett specialpedagogiskt perspektiv*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.
- Folkesson, A. (2004). *Datorn i det dialogiska klassrummet*. Lund: Studentlitteratur. (162 s).
- Gustavsson, A. (red.) *Delaktighetens språk*. Lund: Studentlitteratur. (s 173 – 199)
- Johansson, E. & Johansson, B. (2003). *Etiska möten i skolan : värdefrågor i samspel mellan yngre skolbarn och deras lärare*. Uppsala: Almqvist & Wiksell. (269 s)
- Lemming, L. (2005). *Flickor med Asperger syndrom*. Lärarhögskolan i Stockholm: Institutionen för Individ, omvärld och lärande. Studentarbete. Finns att hämta på:
<http://annkysdistansmaterial.blogspot.com/>
- Normell, M. (2002) *Pedagog i en förändrad tid – om grupphandledning och relationer i skolan*. Lund: Studentlitteratur. (137 s)
- Repstad, P. (1999). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur (s 21-53 & s 86-111)
- Skolverket. (2001). *Att arbeta med särskilt stöd med hjälp av åtgärdsprogram*. Stockholm. (19 s). www.skolverket.se
- Vernersson, I-L. (2002). *Specialpedagogik i ett inkluderande perspektiv*. Lund: Studentlitteratur (82 s)
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet, 103 78 Stockholm. www.vr.se

Samtliga styrdokument för förskola och skola ingår som kursmaterial. Till detta tillkommer valbar litteratur om ca 800 sidor som väljs i samråd med kursansvarig.

Förslag till valbar litteratur

- Danielsson, L. & Liljeroth, I. (1996). *Vägval och växande. Förhållningssätt, kunskap och specialpedagogik för yrkesverksamma hjälpare*. Stockholm: Statens skolverk: Liber distribution (240 s)
- Linde, G. (red.) (2001). *Värdegrund och svensk etnicitet*. Lund: Studentlitteratur
- Lagerheim, B. (1994). *Att utvecklas med handikapp: möjligheter och begränsningar hos barnet, familjen och omgivningen*. Stockholm: Almqvist & Wiksell. (242 s)
- Helldin, R. (1998). *Kommunerna och den specialpedagogiska verksamheten. – I dag och i morgon*. Stockholm: LHS Förlag (220 s)

Läroplaner för den obligatoriska skolan, förskolan och de frivilliga skolformerna. Stockholm: Utbildningsdepartementet (ca 50 s)

Svenska Unesco. (1996). *Salamanca-deklarationen och handlingsram för undervisning av elever med behov av särskilt stöd*. Svenska Unescorådets skriftserie nr 4/96 (37 s)

Tideman, M. (red) (1999). *Handikapp synsätt principer perspektiv*. Stockholm: Johansson & Skyttemo Förlag AB.

Moment 2: Obligatorisk gemensam litteratur

Høien, T., & Lundberg, I. (2001). *Dyslexi från teori til praktik*. Stockholm: Natur & Kultur. (359 s)

alternativt Frost, J. (2002). *Läsundervisning. Praktik och teorier*. Stockholm: Natur & Kultur. (256 s)

Fyhr, G. (1999). *Den "förbjudna sorgen"*. Stockholm: Sfh. (47 s)

Torstensson-Ed, T. (2003). *Barns livsvärld*. Lund: Studentlitteratur (192 s)

Gustavsson, A. (red.) *Delaktighetens språk*. Lund: Studentlitteratur (237 s)

Grunewald, K. (1996). *Medicinska omsorgsboken*. (4:e rev. upplagan). Stockholm: Natur & Kultur, (328 s).

International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). World Health Organisation (WHO). <http://www.who.int/classifications/icf/en/>

Lagerheim, B. (1994). *Att utvecklas med handikapp: möjligheter och begränsningar hos barnet, familjen och omgivningen*. Stockholm: Almqvist & Wiksell. (242 s).

Mattsson, L. (2004). *Janus Korczak och barnens värld*. Lund: Studentlitteratur. (156 s).

Roll-Pettersson, L. (2001). *Parents talk about how it feels to have a child with a cognitive disability*. European Journal of Special Need Education, 16 (i), 1-14.

SOU 1997:108 Kapitel 2. Att ha makt över språket – en rättvis och demokratisk fråga (s. 15-59) och kapitel 4. När barn/inte/lär sig läsa och skriva. (s. 11-139, s. 251-261). *Att lämna skolan med rak rygg*. Slutbetänkande av Läs- och Skrivkommittén. Stockholm: Fritzes

Samtliga styrdokument för förskola och skola ingår som kursmaterial. Till detta tillkommer valbar litteratur om ca 800 sidor som väljs i samråd med kursansvarig. Inom ramen för den valbara litteraturen ska väljas nödvändig litteratur för arbete med fältstudier och fördjupning i valt funktionshinderområde.